WPROWADZENIE

Niniejszy numer „Śląskich Studiów Historyczno-Teologicznych" w całości poświęcony jest tematyce dziecka. Powstał na linii współpracy między Wydziałem Teologicznym Uniwersytetu Śląskiego a Kurią Metropolitalną w Katowicach. Wpisuje się w projekt badawczy pt. *Antynatalizm a teologia ciała*. Projekt ten realizowany jest w Wydziale Teologicznym od stycznia 2026 r. przez dwa zespoły badawcze: teologiczny, zbudowany na dyscyplinie teologia, oraz interdyscyplinarny, odwołujący się w swoich poszukiwaniach do dyscypliny nauki o rodzinie. Równocześnie prezentowana tu problematyka dziecka powiązana jest z programem przygotowania archidiecezji katowickiej do Jubileuszu Odkupienia 2033 r. Program ten ogłosił abp Andrzej Przybylski 9 października 2025 r., w pierwszym liście pasterskim po objęciu archidiecezji katowickiej. Pierwszy rok programu poświęcony jest właśnie dziecku. 14 lutego 2026 r. arcybiskup skierował list do dzieci archidiecezji katowickiej. List ten został zamieszczony w niniejszym numerze, w dziale „Materiały".

Prezentację tego numeru „Śląskich Studiów Historyczno-Teologicznych" została wpisana w program naukowej części forum społeczno-pastoralnego pt. *Środowisko przyjazne dziecku*, które zaplanowano na 13–14 listopada 2026 r. w auli Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. W programie forum jego część naukowa (*Społeczeństwo przychylne dziecku*) została poświęcona zagadnieniom związanym demografią oraz dzietnością. Drugą część forum – duszpasterską (*Kościół otwarty na dzieci*) – pomyślano jako prezentację różnych form duszpasterstwa dzieci, realizowanych w katowickim Kościele.

W dziale „Artykuły" zamieszczono dziewięć tekstów przygotowanych przez autorki i autorów reprezentujących cztery ośrodki nauki. Artykuły te układają się w cztery grupy tekstów. Pierwsze dwa artykuły: ks. dr. Wojciecha Surmiaka oraz ks. dr. hab. Arkadiusza Wuwera, prof. UŚ (reprezentujących Wydział Teologiczny w Katowicach) – można uznać za teksty podstawowe, nakreślające istotę godności dziecka. Artykuł ks. Surmiaka, pt. *Dziecko jako podmiot moralny w perspektywie antropologii filiacji*, przedstawia dziecko jako osobę posiadającą własną godność oraz zdolność dokonywania wyboru. Antropologia filiacji oznacza, że dziecko nie jest traktowane niezależnie czy abstrakcyjnie. Jest ono rozumiane (jako *filius* – syn lub *filia* – córka) w relacji do swoich rodziców. Analizy te zostają pogłębione teologicznie przez tajemnicę Wcielenia, objawiającą pełnię synostwa. Natomiast Kościół zostaje tu przedstawiony jako przestrzeń rozwoju i dojrzewania człowieka jako dziecka Bożego. Ostatecznie autor wykazuje, że „moralna tożsamość dziecka kształtuje się w relacji z matką i ojcem przez doświadczenie zaufania, autorytetu,

dobra oraz stopniowego odkrywania własnej wolności". Artykuł ks. Wuwera (*Dziecko, rodzina, Kościół. Dobro wspólne w listach biskupów do dzieci*) również przedstawia istotę godności dziecka i także czyni to przez ukazanie dziecka w relacji z innymi osobami. Czyni to z perspektywy kategorii dobra wspólnego, tak ważnej dla katolickiej nauki społecznej. Jako podstawowe źródła autor wybrał listy papieży i biskupów do dzieci. Uwzględnił trzy listy papieskie (św. Jana Pawła II, Benedykta XVI oraz Franciszka) oraz kilkanaście listów biskupów z siedmiu stref językowych, w tym wspomniany wyżej list abp. Andrzeja Przybylskiego. Autor analizuje listy pasterzy Kościoła zarówno od strony formalnej, w tym przede wszystkim językowej, jak i od strony merytorycznej. W wymiarze semantycznym wydobywa cztery formy komunikowania dzieciom treści teologiczno-społecznych: obraz, opowieść, świadectwo oraz zaproszenie. Z analizy merytorycznej listów wyłania się obraz dziecka jako podmiotu, obdarzonego godnością, zaś wobec osób dorosłych potwierdza się odpowiedzialność za warunki rozwoju i ochrony dziecka. Sam autor tak podsumowuje swoją pracę analityczną: „przez obrazy domu i stołu, narracje biblijne i hagiograficzne, osobiste świadectwo biskupa oraz zaproszenie do odpowiedzi możliwej na danym etapie rozwoju doktryna zostaje udostępniona dziecku jako sens związany z jego relacjami, pamięcią, pytaniami i codziennymi praktykami".

Dwa kolejne teksty: dr Pauliny Puszcz, związanej z Uniwersytetem Ignatianum w Krakowie, oraz dr Eweliny Mączki-Bąk z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie – dotyczą zagadnienia dzietności. Pokazują tę problematykę w oparciu o dwa skrajnie różne społeczeństwa: bogate społeczeństwo kultury zachodniej oraz Nigerię jako przykład społeczeństwa afrykańskiego. Artykuł Pauliny Puszcz pt. *„Rodzicielstwo w kulturze nadmiaru". Ujęcie teoretyczne* przedstawia złożony kontekst społeczny, wpływający na decyzje dotyczące posiadania dziecka. Autorka wprowadza pojęcie „kultury nadmiaru", którą syntetycznie rozumie jako rzeczywistość „nadmiaru informacji, stylów życia, bodźców, możliwości wyborów, norm, wzorców działania i czasem – zwłaszcza w kulturze zachodniej – w nadmiarze dostępu do dóbr materialnych". Na bazie „kultury nadmiaru" autorka tworzy kategorię „rodzicielstwa w kulturze nadmiaru" i wymienia jego siedem elementów: nadmiar informacji, nadmiar norm i oczekiwań wobec rodzica, nadmiar modeli wychowawczych, nadmiar działań podejmowanych wobec dziecka (szczególnie interesujące jest tu pojęcie *helicopter parenting*), nadmiar odpowiedzialności, nadmiar porównań i cyfrowej widzialności rodzicielstwa (w tym zjawisko określane jako *sharenting*, czyli publikowanie przez rodziców treści dotyczących dzieci) oraz nadmiar możliwości. W przekonaniu autorki wymienione tu elementy „rodzicielstwa w kulturze nadmiaru" mają wpływ na decyzje prokreacyjne oraz na kształt samego rodzicielstwa, przy czym wpływ ten jawi się jako ambiwalentny: czasem pozytywny, czyli sprzyjający świadomemu rodzicielstwu, a czasem – negatywny, zniechęcający do decyzji o rodzicielstwie oraz niewłaściwie kształtujący sam proces opiekuńczo-wychowawczy wobec dziecka. Artykuł Eweliny Mączki-Bąk *Religia a poziom dzietności w Afryce Subsaharyjskiej.*

Analiza przypadku Nigerii przedstawia problem dzietności w afrykańskiej Nigerii, która jest najludniejszym państwem Afryki i jednym z najszybciej rozwijających się demograficznie krajów świata. W artykule tym autorka pozytywnie weryfikuje hipotezę, według której „religia stanowi ważny czynnik pośrednio wpływający na zachodzące procesy demograficzne w Nigerii". Wykazuje, że w północnych rejonach, które są zdominowane przez religię islamu, dzietność znajduje się na wysokim poziomie, zaś w południowej części kraju, zamieszkiwanej zasadniczo przez chrześcijan, dzietność, choć i tak pozostaje na wysokim poziomie w stosunku do krajów Zachodu, jest niższa w porównaniu z regionem północnym.

Trzecią grupę tekstów stanowią trzy artykuły dotykające problematyki wychowania: ks. prof. dr. hab. Antoniego Bartoszka z Wydziału Teologicznego w Katowicach, ks. dr. Andrzeja Jasnosa z Wydziału Teologicznego w Tarnowie oraz dr Weroniki Juroszek z Wydziału Teologicznego w Katowicach. Ks. Bartoszek w artykule pt. *Troska o godność dzieci oraz o ich właściwe wychowanie w dobie rozwoju nowoczesnych technologii z perspektywy encykliki „Magnifica humanitas"* przedstawia problem funkcjonowania i wychowania dzieci w kontekście rozwoju sztucznej inteligencji oraz nowoczesnych mediów. Czyni to w oparciu o encyklikę Leona XIV *Magnifica humanitas*. Okazuje się, że encyklika w sposób pogłębiony diagnozuje szanse i zagrożenia ze strony współczesnych technologii dla życia oraz rozwoju dzieci. Autor artykułu wskazuje na „zadanie budowania pogłębionych więzi interpersonalnych z młodym pokoleniem oraz na konieczność towarzyszenia w umiejętności zdobywania krytycznego myślenia". Z encykliki autor artykułu wydobywa kategorię „odnowionego przymierza wychowawczego", opisującą współpracę wielu środowisk na rzecz właściwego wychowania młodego pokolenia w dobie rozwoju współczesnych technologii. W artykule pojawia się cytat z encykliki, opisujący tę właśnie kategorię: „nauka społeczna Kościoła wzywa rodziny, szkoły, wspólnoty chrześcijańskie i instytucje publiczne do odnowionego przymierza wychowawczego. Staje się ono konkretne wtedy, gdy podstawowe zasady przekładają się na cele wychowawcze: wychowywać do wstrzemięźliwości i poczucia ograniczoności; wychowywać do uznania prawa drugiego człowieka i tych, którzy przyjdą po nas, do korzystania z dóbr, które zostały nam dane lub które ludzki geniusz czyni dostępnymi; wychowywać do wolności i odpowiedzialności; wychowywać do wrażliwości na transcendencję i na dobro wspólne". Autor nie unika też trudnych zagadnień, pokazując między innymi, że postulowana tu współpraca w obszarze wychowawczym nie jest w wielu miejscach realizowana. Artykuł ks. Janosa pt. *Integralne wychowanie jako czynnik kształtowania obrazu Boga u dziecka* jest tekstem z pogranicza pedagogiki i psychologii religii. Autor prezentuje ideę integralnego wychowania, które rozumie jako proces uwzględniający biologiczny, psychiczny, społeczny oraz duchowy wymiar człowieczeństwa dziecka. Wychowanie prowadzące do harmonii między tymi właśnie wymiarami jest – według autora – najwłaściwszą przestrzenią kształtowania w dziecku pełnego i prawdziwego obrazu Boga. Autor zaznacza, że „sposób postrzegania Boga pozostaje w istotnym związku z doświadczeniami wyniesionymi z dzieciństwa".

Równocześnie jednak dodaje, że „nie oznacza to prostego przeniesienia doświadczeń rodzinnych na sferę religijną. Proces ten – pisze autor – posiada charakter dynamiczny i podlega modyfikacjom wynikającym z kolejnych doświadczeń wychowawczych, uczestnictwa we wspólnocie religijnej oraz osobistego dojrzewania duchowego. Negatywne doświadczenia relacyjne nie muszą zatem prowadzić do trwałego utrwalenia negatywnego obrazu Boga, ponieważ mogą zostać skorygowane przez doświadczenie wspólnoty, autentycznego świadectwa wiary oraz osobistego spotkania religijnego". Ukonkretnieniem tez przedstawionych przez ks. Jasnosa jest artykuł Weroniki Juroszek pt. *Rodzicielskie wzory osobowe w okresie dzieciństwa Karola Wojtyły*. Autorka, stosując metodę biografii historyczno-pedagogicznej, przedstawia rodziców św. Jana Pawła II jako wzory osobowe. Ojciec Karola Wojtyły jest ukazany jako konsekwentny i równocześnie wspierający ojciec, jako osoba autentyczna w wyznawaniu i przekazywaniu synom wiary katolickiej. Matka Karola Wojtyły jest przedstawiona jako ciepła i czuła osoba, czerpiąca radość z częstej obecności przy dziecku. Postawa matki Wojtyły może być – według autorki artykuły – dla dzisiejszych pokoleń inspiracją, by jak najwięcej przebywać ze swoim potomstwem, szczególnie w okresie wczesnego dzieciństwa. Bowiem czas ten, przepełniony wrażliwą obecnością i czułym dotykiem, ma w świetle teorii przywiązania ogromne znaczenie dla wszechstronnego rozwoju dziecka.

Dwa ostatnie artykuły: ks. dr. hab. Romana Buchty, prof. UŚ, oraz dr Justyny Kapłańskiej (autorów związanych z Wydziałem Teologicznym UŚ) – dotyczą duszpasterstwa dzieci zbudowanego na wiedzy pedagogicznej. Ksiądz Buchta w artykule pt. *Archidiecezji katowickiej katechetyczno-duszpasterskie poszukiwania mistagogicznego wymiaru formacji dziecka w rodzinie* ukazuje mistagogiczny, czyli służący wtajemniczeniu chrześcijańskiemu wymiar wychowania religijnego dzieci. Autor, wychodząc od teologicznej prawdy o rodzinie pojmowanej jako „domowy Kościół", wskazuje na priorytetowość domu rodzinnego jako miejsca wprowadzania dziecka w chrześcijańskie życie. Pokazuje też relację między domowym wychowaniem chrześcijańskim, nauczaniem religii a katechezą parafialną. Autor przypomina i ukazuje wartość wczesnej Komunii św. Przywołuje w tym względzie duszpasterskie zalecenia abp. Damiana Zimonia z 1987 r., zawarte w *Instrukcji o pełnym uczestnictwie dzieci przedszkolnych we Mszy Świętej.* Autor zamieszcza swój komentarz do tych zasad: „pomimo upływu czasu i zmienionych okoliczności (co uzasadnia konieczność przyjęcia pewnych korekt), nie straciły one swojej duszpasterskiej aktualności". Artykuł Justyny Kapłańskiej pt. *Kolejność wprowadzania prawd teologicznych w formacji dziecięcej na przykładzie zamysłu ks. Franciszka Blachnickiego dla rekolekcji Oazy Dzieci Bożych* przedstawia jeden ze sposobów duchowo-religijnego formowania dzieci w ramach małych wspólnot kościelnych. Opisuje doświadczenie rekolekcji Oazy Dzieci Bożych, organizowanych według teologicznopastoralnego zamysłu sługi Bożego ks. Franciszka Blachnickiego. Formacja ta jest proponowana dzieciom w wieku 10–14 lat. Autorka prezenuje trzy stopnie tej formacji: rok I – Dziecięctwo Boże

w relacji do Ojca „Ad Patrem", rok II – Dziecięctwo Boże przez Syna „Per Filium", rok III – Dziecięctwo Boże w Duchu Świętym, we wspólnocie „In Spiritu, In Ecclesia". Podsumowując od strony teologicznej proponowany w ramach Oazy Dzieci Bożych program, autorka podkreśla jego chrystocentryzm, a zarazem jego eklezjalność.

Poza działem „Artykuły" w niniejszym numerze zamieszczony jest także dział „Materiały", a w nim obok wspomnianego listu abp. Andrzeja Przybylskiego do dzieci zamieszczono opracowanie ks. dr. Macieja Basiuka z Wydziału Teologicznego w Katowicach pt. *Córki w narracji Księgi Rodzaju. Funkcja genealogiczna, teologiczna i literacka*. Jest to biblijne opracowanie motywu córek obecnego w pierwszej księdze Pisma Świętego. Autor podkreśla, że Księga Rodzaju „pokazuje, że historia zbawienia rozwija się nie tylko przez patriarchów i wielkie wydarzenia, lecz również przez doświadczenia kobiet, ich cierpienie, macierzyństwo, relacje rodzinne i codzienną walkę o przetrwanie oraz zachowanie życia" i dodaje, że „córki w starożytnym społeczeństwie budowały relacje między rodami przez małżeństwa, zapewniały biologiczną ciągłość wspólnoty, były elementem strategii politycznej i ekonomicznej, a także stanowiły część honoru rodziny".

Niniejszy numer „Śląskich Studiów Historyczno-Teologicznych" zawiera wiele teologicznych, pedagogicznych oraz pastoralnych treści dotyczących dzieci. Prezentowane tu owoce naukowych poszukiwań mogą być wartościową pomocą w procesie wychowania najmłodszego pokolenia. Jako szczególnie cenne jawi się w tym przeglądzie wydobycie praktyki wczesnej Komunii św. dzieci oraz ukazanie jej duszpasterskiej aktualności.

Niniejsza publikacja jest warta tego, by sięgnęli po nią duszpasterze i katecheci, a także rodzice i wychowawcy.

Ks. Antoni Bartoszek

INTRODUCTION

This volume of *Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne* (*Silesian Historical and Theological Studies*) is entirely dedicated to the theme of the child. It was produced through collaboration between the Faculty of Theology at the University of Silesia in Katowice and the Metropolitan Curia in Katowice. It forms part of the research project entitled *Antinatalism and the Theology of the Body.* This project has been carried out at the Faculty of Theology since January 2026 by two research teams: a theological team rooted in the discipline of theology, and an interdisciplinary team drawing upon family studies. At the same time, the issues regarding the child presented here are linked to the Archdiocese of Katowice's program of preparation for the 2033 Jubilee of the Redemption. This program was announced by Archbishop Andrzej Przybylski on October 9, 2025, in his first pastoral letter after taking office in the Archdiocese of Katowice. The first year of the program is dedicated specifically to the child. On February 14, 2026, the Archbishop addressed a letter to the children of the Archdiocese of Katowice. This letter has been included in the "Materials" section of this issue.

The presentation of this issue of *Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne* has been integrated into the academic segment of the Socio-Pastoral Forum titled "A Child-Friendly Environment," scheduled for November 13–14, 2026, in the auditorium of the Faculty of Theology. Within the forum's program, the academic component ("A Society Supportive of Children") is dedicated to issues related to demography and fertility rates. The second, pastoral component ("A Church Open to Children") is designed as a presentation of various forms of child ministry implemented within the Church in Katowice.

The "Articles" section features nine papers prepared by authors representing four academic institutions. These articles are organized into four thematic groups. The first two articles, by Rev. Dr. Wojciech Surmiak and Rev. Assoc. Prof. Arkadiusz Wuwer (representing the Faculty of Theology in Katowice), may be considered foundational texts outlining the essence of the child's dignity. Rev. Surmiak's article, entitled *The Child as a Moral Subject in the Perspective of an Anthropology of Filiation*, presents the child as a person endowed with inherent dignity and the capacity to make moral choices. The anthropology of filiation implies that the child is not treated independently or in abstract isolation; rather, the child is understood (as *filius*—son, or *filia*—daughter) in relation to their parents. These analyses are deepened theologically through the mystery of the Incarnation, which reveals the fullness of divine sonship, while the Church is depicted as a domain for the human person's growth and maturation as a child of God. Ultimately, the author

demonstrates that "the moral identity of the child is shaped in relationship with the mother and father, through the experience of trust, authority, goodness, and the gradual discovery of one's own freedom." Rev. Wuwer's article (*The Child, the Family and the Church: The Common Good in Bishops' Letters to Children*) likewise explores the essence of the child's dignity by situating the child in relation to others, doing so through the lens of the common good, which is fundamental to Catholic social teaching. As primary sources, the author selected papal and episcopal letters addressed to children. He examines three papal letters (by St. John Paul II, Benedict XVI, and Francis) and over a dozen letters from bishops across seven language zones, including the aforementioned letter by Archbishop Andrzej Przybylski. The author analyzes these pastoral letters both formally—focusing primarily on linguistics—and substantively. On a semantic level, he identifies four modes of communicating theological and social content to children: image, narrative, testimony, and invitation. From the substantive analysis of the letters emerges a vision of the child as a subject endowed with dignity, while reinforcing the responsibility of adults to provide conditions for the child's development and protection. The author summarizes his analytical study as follows: "through images of home and table, biblical and hagiographical narratives, the personal testimony of the bishop, and an invitation to respond according to their developmental stage, doctrine is made accessible to the child as a sense of meaning linked to their relationships, memory, questions, and daily practices."

The next two papers, authored by Dr. Paulina Puszcz (affiliated with Ignatianum University in Cracow) and Dr. Ewelina Mączka-Bąk (from the University of Warmia and Mazury in Olsztyn), address the issue of fertility rates. They examine this topic through the lens of two starkly contrasting societies: the affluent society of Western culture and Nigeria as an example of an African society. Paulina Puszcz's article, titled *"Parenting in a Culture of Excess". A Theoretical Approach*, presents the complex social context influencing procreative decisions. The author introduces the concept of a "culture of excess," defined synthetically as a reality characterized by an "excess of information, lifestyles, stimuli, options, norms, patterns of action, and—particularly in Western culture—an excess of access to material goods." Building on this notion, the author formulates the category of "parenting in a culture of excess" and identifies its seven core dimensions: an excess of information, an excess of norms and expectations placed on parents, an excess of educational models, an excess of actions directed toward the child (where the concept of "helicopter parenting" is particularly noteworthy), an excess of responsibility, an excess of social comparison and digital visibility of parenting (including the phenomenon known as *sharenting*, or the sharing of child-related content by parents), and an excess of possibilities. In the author's view, these elements influence procreative decisions and the nature of parenting itself in an ambivalent manner—sometimes positively, fostering conscious parenting, and at other times negatively, discouraging the decision to have children and adversely affecting the caretaking and educational process. Ewelina Mączka-Bąk's article,

Religion and Fertility Rates in Sub-Saharan Africa. A Case Study of Nigeria, examines the issue of fertility in Nigeria—the most populous country in Africa and one of the fastest-growing demographic regions in the world. The author positively verifies the hypothesis that "religion serves as a significant factor indirectly influencing demographic processes in Nigeria." She demonstrates that in the northern regions, dominated by Islam, fertility rates remain high, whereas in the southern part of the country, populated predominantly by Christians, fertility—while still high compared to Western countries—is lower than in the northern region.

The third set consists of three articles touching upon educational and upbringing issues: by Rev. Prof. Antoni Bartoszek (Faculty of Theology in Katowice), Rev. Dr. Andrzej Jasnos (Faculty of Theology in Tarnów), and Dr. Weronika Juroszek (Faculty of Theology in Katowice). In his article *Care for the Dignity of Children and Their Proper Upbringing in the Age of Modern Technological Development from the Perspective of the Encyclical Letter Magnifica Humanitas*, Rev. Bartoszek examines the situation and education of children amid developments in artificial intelligence and modern media. He grounds his analysis in the encyclical of Leo XIV, *Magnifica humanitas*, which offers an in-depth diagnosis of the opportunities and threats that contemporary technologies pose to children's lives and development. The author highlights "the task of building deeper interpersonal bonds with the younger generation and the necessity of accompanying them in acquiring critical thinking skills." From the encyclical, the author derives the concept of a "renewed educational covenant," describing multi-sectoral cooperation to ensure the proper upbringing of youth today. The article cites the encyclical on this point: "Catholic social teaching calls families, schools, Christian communities, and public institutions to a renewed educational covenant. This becomes concrete when fundamental principles translate into educational goals: educating for restraint and a sense of limitation; educating to recognize the rights of others and of future generations to enjoy the goods entrusted to us or made available by human genius; educating for freedom and responsibility; and educating for sensitivity to transcendence and the common good." The author also confronts difficult realities, demonstrating that this proposed educational collaboration remains unfulfilled in many contexts. Rev. Jasnos's article, *Integral Education as a Factor in the Formation of a Child's Image of God*, lies at the intersection of pedagogy and the psychology of religion. The author presents the idea of integral education, defined as a process encompassing the biological, psychological, social, and spiritual dimensions of the child's humanity. Upbringing that fosters harmony among these dimensions provides, according to the author, the most appropriate environment for developing a complete and authentic image of God in the child. He notes that "the perception of God remains significantly tied to childhood experiences," while adding that "this does not imply a simple transfer of family experiences to the religious realm. This process," the author writes, "is dynamic and subject to modifications arising from subsequent educational experiences, participation in a religious community, and personal spiritual maturation. Negative relational experiences do

not inevitably result in a permanently distorted image of God, as they can be corrected through community experience, authentic witness of faith, and personal religious encounter." Providing concrete backing to Rev. Jasnos's theses, Weronika Juroszek's article, *Parental Role Models during the Childhood of Karol Wojtyła*, uses the method of historical-pedagogical biography to present the parents of St. John Paul II as role models. Karol Wojtyła's father is depicted as a consistent yet supportive parent, authentic in practicing and passing on the Catholic faith to his sons. His mother is portrayed as a warm, affectionate figure who found joy in being constantly present with her child. In light of attachment theory, her tender presence and physical affection during early childhood—crucial for comprehensive child development—serve, according to the author, as an inspiration for present-day generations to spend dedicated time with their children.

The final two articles, authored by Rev. Assoc. Prof. Roman Buchta and Dr. Justyna Kapłańska (both affiliated with the Faculty of Theology at the University of Silesia), address child pastoral care informed by pedagogical knowledge. Rev. Buchta's article, *Catechetical and Pastoral Research of the Archdiocese of Katowice on the Mystagogical Dimension of the Child's Formation in the Family*, highlights the mystagogical dimension—that is, serving Christian initiation—of children's religious upbringing. Grounded in the theological truth of the family as the "domestic Church," the author emphasizes the primacy of the home as the principal locus for introducing the child to Christian life. He further addresses the relationship between home-based Christian upbringing, religious instruction, and parish catechesis. Highlighting the value of early Holy Communion, the author references Archbishop Damian Zimoń's 1987 pastoral guidelines in the *Instruction on the Full Participation of Preschool Children in the Holy Mass*, commenting: "despite the passage of time and changed circumstances (which warrant certain adjustments), they have lost none of their pastoral relevance." Justyna Kapłańska's article, *The Sequence of Introducing Theological Truths in Children's Formation: The Example of Fr. Franciszek Blachnicki's Vision for the retreat of the Children's Oasis Movement*, explores a method of spiritual and religious formation for children within small ecclesial communities. It presents the experience of the *Oasis of God's Children* retreats, organized according to the theological-pastoral design of the Servant of God Rev. Franciszek Blachnicki for children aged 10–14. The author outlines the three stages of this formation: Year I – Divine Filiation in Relation to the Father ("Ad Patrem"), Year II – Divine Filiation Through the Son ("Per Filium"), and Year III – Divine Filiation in the Holy Spirit, in the Community ("In Spiritu, In Ecclesia"). Summarizing the program offered by the Oasis of God's Children from a theological standpoint, the author emphasizes both its christocentric and ecclesial character.

In addition to the "Articles" section, this issue features a "Materials" section. Alongside the aforementioned letter from Archbishop Andrzej Przybylski to children, it contains a study by Rev. Dr. Maciej Basiuk (Faculty of Theology in Katowice) entitled *Daughters in the Narrative of the Book of Genesis: Genealogical,*

Theological, and Literary Functions. This biblical study examines the motif of daughters in the first book of Sacred Scripture. The author notes that the Book of Genesis "demonstrates that salvation history unfolds not only through patriarchs and monumental events, but also through the experiences of women, their suffering, motherhood, family relationships, and daily struggles for survival and the preservation of life." He adds that "in ancient society, daughters established relationships between lineages through marriage, ensured the biological continuity of the community, served as elements of political and economic strategy, and constituted an integral part of family honor."

This volume of *Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne* contains rich theological, pedagogical, and pastoral content concerning children. The scholarly findings presented herein offer valuable guidance for the upbringing of the youngest generation. Particularly noteworthy in this overview is the highlighting of the practice of early Holy Communion for children and the demonstration of its ongoing pastoral relevance.

This publication merits the attention of pastors, catechists, parents, and educators alike.

Fr Antoni Bartoszek